

pater Bono Zvonimir Šagi

Hrvatsko društvo katoličkih svećenika dodijelilo je ovih dana Nagradu za životno djelo našem uglednom svećeniku i teologu fra Boni Zvonimiru Šagiju. U obrazloženju te nagrade/plakete, datirane 16. svibnja 2018. u Zagrebu, piše da ju je dobio "za dugogodišnji medijski rad u širenju Radosne vijesti na tragu Drugoga vatikanskog koncila". Plaketu je potpisala predsjednica HDKN-a Snježana Peran.

Hrvatski franjevac pater Bono Zvonimir Šagi danas je u 86. godini života (rođen je 1932. u Brodarovcu, u župi i općini Maruševec), a u Kapucinskome samostanu u Varaždinu, gdje sam ga nedavno posjetio, nalazi se još od 1961.

Bio je dugogodišnji župnik Župe sv. Vida u Varaždinu, gvardijan varaždinskoga samostana, provincijal u više navrata, a prije osamostaljenja Hrvatske predsjedavao je konferencijom Viših redovničkih poglavara u tadašnjoj jugoslavenskoj državi.

Punih 14 godina predavao je na Institutu za kršćansku duhovnost pri KBF-u Zagrebu, pet je godina uređivao informativni bilten AKSA (Aktualnosti Kršćanske sadašnjosti), desetak je godina bio glavni urednik revije Kršćanske sadašnjosti za propovjednike "Služba riječi"...

Zajedno sa svojim starijim bratom, također franjevcem kapucinom Tomislavom Šagi-Bunićem, pater Bono Šagi je pojam ili sinonim za djelovanje *Kršćanske sadašnjosti* u Hrvatskoj i u Crkvi u Hrvata, uvijek ustrajno i dosljedno na tragu Drugoga vatikanskog koncila.

Pater Bono Šagi do danas je objavio 17 knjiga, među kojima se posebno ističu "Izazovi otvorenih vrata" i "Da sol ne obljutavi - kršćanski pristup društvenim problemima" (zbog kojih je, zbog žestoke kritike privatizacije u Hrvata 1990-ih, od nekih zaradio epitet "crveni").

* Vi se često pozivate na dijalog. Reče mi, međutim, jedan moj prijatelj, poznati katolički aktivist, da je dijalog, s crkvene (katoličke) strane, danas *passee*, da je to nadiđeno, da je to bilo aktualno u onome bivšem vremenu ili sustavu...

- To nije dobro. Bez dijaloga ništa. Dijalog mora biti: Drugi vatikanski koncil je započeo s time, to je ključ. "Istina, pravednost i ljubav - i sloboda" - to je sadržano u enciklici "Pacem in terris" sv. Ivana XXIII., koji je bio pokretač Drugoga vatikanskog koncila. Te je, 1963. godine papa Ivan XXIII. umro, to mu je bila posljednja, ali najvažnija enciklika.

Danas se jako malo raspravlja o dijalogu, nego se samo svađaju. Kad slušate parlament ili bilo što drugo - jedni drugima upadaju u riječ, tu nema pravih argumenata. Nema ničega nego samo međusobno vrijeđanje.

Slobodan dijalog je onda kad jedan drugoga sluša, kad jedan drugoga ne vrijeđa, pa makar se i ne složili. To je traganje za istinom s ljubavlju.

* Ali s kim bi danas Crkva trebala voditi dijalog? U ono vrijeme dijalog se vodio s komunistima, koji su bili na vlasti. To je, dakle, bilo nekada. A kako danas?

- Upravo zato se Crkva ne smije opredijeliti za neku stranku, nego se mora opredijeliti za istinu, pravednost i ljubav. Za glavne vrijednosti - za dobro svakog čovjeka, bez obzira na to kojoj stranci pripadao.

Crkva mora uvijek biti u službi Isusa Krista, ona je znak Krista u svijetu. I živo otajstveno tijelo Kristovo. Mi preko Crkve moramo slušati Isusa, zato Crkva mora birati način dijaloga onako kako bi Isus danas govorio.

Isus je bio kritičan prema ondašnjim vladajućim pojedincima i skupinama - zato i Crkva smije biti kritična, ali s ljubavlju, bez mržnje. I bez stvaranja nekog neprijateljstva. Zato je potrebna mudrost, da se izaberu dobre riječi.

Neki naši biskupi nastupaju jako pametno, dobro i mudro, a neki uvijek pretjeruju u riječima, i stalno pretežu na jednu stranu. Govorim o hrvatskim biskupima, ali i kod nekih svjetskih biskupa imamo taj problem...

* Prošle nedjelje bio sam na sv. misi u Sisku. Bila je sv. potvrda, na krizmanike je polagao ruku biskup Vlado Košić. O kojim je sve temama u svojoj propovijedi govorio: o trovanju Stepinca u vrijeme komunizma, o referendumima o Istambulskoj konvenciji i izbornom zakonu, o braniteljima i Domovinskom ratu, na kraju je nešto rekao i o krizmanicima i darovima Duha Svetoga... Ali bio je vedar, nasmijan, dobre volje i simpatičan. Pozirao mi je na kraju za fotografiju...

- Mi kršćani moramo Isusovu istinu, pravednost i ljubav propovijedati, da ljudi znaju sami prosuditi što je dobro, a što loše u svim ovim javnim govorima koje slušamo.

Istinu moraš govoriti ne kao da je oružje protiv nekoga, nego s ljubavlju i pravednošću. Zato jer je prava istina samo Bog. U Bogu je prava i potpuna istina, a mi ljudi samo djelomično znamo, ili djelomično prorokujemo. Više ne znamo nego što znamo. Što više znamo, to više vidimo kako je puno toga što ne znamo do kraja. Zato moramo uvijek prosuđivati s ljubavlju, to je pravilo koje nam je Isus ostavio.

* No, danas je to načelo ljubavi malo zaboravljeno, sve manje ljudi o tome govori...

- Da, ali zato sadašnji papa Franjo jako pametno nastupa: uvijek razborito i s ljubavlju, i uvijek je na strani slabijih i siromašnih - onako kako bi to Isus bio, da je živ.

* Eto, upravo sam vam htio postaviti pitanje o papi Franji: je li njegov duh, njegov imperativ da Crkva mora biti siromašna i okrenuta siromašnima, napokon zaživio u nas?

- Da, to je najvažnije, to što papa Franjo govori.

* Ali jesu li ta načela, na koja se on poziva, kod nas zaživjela?

- E, to je drugo pitanje. To je uvijek aktualno pitanje, još otkako se Crkva povezala s državom, s carevima, od Konstantina naovamo. To je uvijek problem Crkve, i zato ti sukobi i nastaju. Ti sukobi u Crkvi ne bi bili nastali da se Crkva nije previše materijalizirala.

Samo je siromašna Crkva uvjerljiva. To ja govorim često, ali nažalost to neće nitko čuti.

* Imao sam lani božićni intevju s biskupom gospićko-senjskim Zdenkom Križićem. On je jako naglašavao siromašnu Crkvu...

- Da, to bi biskupi i svećenici morali neprestano imati na pameti - samo je siromašna Crkva uvjerljiva. Jer Isus nije nikakava materijalna dobra skupljao, nego je rekao: "Idite i propovijedajte, i što vam dadu za jesti, jedite..."

* To je baš tema današnjega (ponedjeljak, 28. svibnja) misnog čitanja, iz Evanđelja po Marku. Kaže Isus onome čovjeku, bogatašu: "Idi i što imaš, prodaj i podaj siromasima pa ćeš imati blago na nebu. A onda dođi i idi za mnom."

- Da, zato je taj čovjek otišao, udaljio se od Isusa, jer je imao veliki imetak kojeg se nije htio odreći... No vidite, Isus nije protiv toga da netko nešto ima, nego da to bude podijeljeno i sa siromašnima. Zato bi političari morali razmišljati najprije kako riješiti problem siromašnih, a ne kako što više udovoljiti bogatašima.

Danas svuda u svijetu vlada predatorski ili grabljivi kapitalizam. To sada vlada: tko će koga nadmudriti. I onda svi jedni druge optužuju, tu su i banke, postoje kojekakve bankovne tajne, ne znaš tko je kamo uložio, i što je uložio, i kakve su gdje dionice... To je takav sustav. Zato je papa Lav XIII., kad je 1891. izdao svoj prvi dokument, "Rerum novarum", rekao: "Kapitalizam je bolest, a marksistički socijalizam je krivi lijek. Krivi lijek - zato što stvari želi riješiti revolucijom, nasiljem..."

No, nasilje nije rješenje, nego je rješenje ljubav i participacija radnika: da radnici participiraju nad svime što je dobro. Zato su se nekada svi divili onome našem samoupravljanju, u bivšem sustavu - ja sam o tome imao predavanja u Varšavi, u Krakovu, u Mađarskoj, kod predsjednika svih provincijala Jugoslavije... Svi su me pitali o tom našem samoupravljanju, u bivšoj državi.

Drugo je sada pitanje kakvo je ono bilo. Jer, nijedan sustav nije dovoljno pravedan. Ali, nije se smjelo radnike otpustiti. Evo, mi smo u "Kršćanskoj sadašnjosti" imali u ono vrijeme 40-60 zaposlenih, i nismo smjeli nikoga otpustiti tek tako...

Dakle, bilo je više brige za radnike nego sada. Naši ljudi, radnici sada odlaze van, u strane zemlje, gdje imaju veća prava nego ovdje. Zato bi kod nas trebalo poraditi na korekciji našega političkog sustava...

* Je li Crkva u Hrvata, tj. njezina hijerarhija, poslušala Bergoglia i uputila se na "periferiju", među zapostavljene i nemoćne?

- Vidite, nikad se ne smije poopćiti. Ima i dobrih i loših pokušaja. Nekih dobrih poteza i loših poteza. Crkva bi bila uvjerljivija da je još više naklonjena siromašnima.

Iako Crkva ipak - samo se o tome puno ne govori - pomaže siromašnima, kroz Caritas. Crkvu se krivo prosuđuje jer se rijetko ističu te njezine dobre akcije, za siromašne. Ali ima i onih koji su u Crkvi zaplovlili u krive vode, u nekakve poslove s nekakvih bankama, što im nije trebalo...

* Papa Franjo trpi prigovore, često upravo od hrvatskih vjernika - evo, moj dragi kolega Ivica Šola dere ga gdje stigne - da se više bavi zemaljskim socijalnim pitanjima nego pitanjima spasenja. Je li to znak nerazumijevanja papina kršćanskog humanizma ili je, možda, posrijedi sumnjičavost prema Franji kojemu su prišili etiketu "marksista" jer je u Južnoj Americi imao dodira s teologijom oslobođenja?

- Mislim da mi sada imamo najboljega papu za ovo vrijeme. I njega treba slušati. A sve te koji protiv njega pišu - papa Franjo je strpljiv i on to sve podnosi. On je svjestan da je Isus rekao: "Jao vama kad vas budu hvalili!" On je spreman i trpjeti, ali on svakako dobro čini.

Vidite, nije trebalo biti protiv teologije oslobođenja. Današnji mladi teolozi jako se puno pozivaju na znanstvenost - ali teologija je više nauk nego znanost. To znači: mi moramo posadašnjiti Isusovu riječ, da Isusova riječ bude sada jasna svima nama, i da Isus sada bude nama tu onaj koji nas uči.

I zato papa Franjo ima pravo da nastupa kako nastupa. Kažem, samo je siromašna Crkva uvjerljiva. Zato je Papa ostao o Domu sv. Marte, nije se povukao u dvor veliki... A povukao se i od Vatikanske banke, o kojoj se uvijek govorilo loše. Nije moje da prosuđujem, ali mislim da je Vatikanska banka više zlo nego dobro.

Crkva mora biti preferencijalna opcija za siromašne. Ona se mora najprije za siromašne zalagati. Baš kao što je to činio i Isus, koji nije išao k bogatašima nego k siromašnima, a bogate je poticao da svoje bogatstvo podijele siromašnima. I toga se Crkva mora držati, da bude primjer ostalima.

Sjećam se, kao gimnazijalac, još za Drugoga svjetskog rata, kako se Stepinac jako brinuo za siromašne. Neki to neće priznati, ali on je itekako bio sav založen za siromašne, kao i za one koji su bili progonjeni. Ili koji su na neki način bili obezvrijeđeni. On se itekako za njih zalagao. I djecu je lijepo smjestio tamo, u Brezovici, samo što se to sada, nažalost, rijetko u javnosti ističe.

On je sveti čovjek. Ja ga se dobro sjećam, kao dječak, kao gimnazijalac, i za mene je on svet, bez obzira na to kad će i hoće li uopće i službeno biti proglašen svetim.

* Hrvatsko društvo neočekivano je uzdrmano dramatičnom javnom raspravom o Istanbulskoj konvenciji, raspravom i svađom koja se prometnula u pravi politički rat. Crkva se izričito usprotivila ratifikaciji te Konvencije. Zašto?

- Vidite, ima u toj Konvenciji i nešto dobro, ali to dobro se nije niti isticalo, nego se to izvrnilo protiv prirode, odnosno protiv naravi čovjekove. I mi ne možemo uz tu Konvenciju pristati. Nitko. Jer Bog je stvorio čovjeka kao muško i žensko, i njih dvoje rađaju novog čovjeka, i to je jedino prirodno i pravo.

Sve je u prirodi u tri. Čak i biljke, sve je u tri. A sve je drugo neprirodno.

Ali sada se ovi bore za prava homoseksualaca, za pravo ovoga i onoga. Nitko ne smije biti za progon, jer ni Isus nije ni grešnike ni nikoga progonio. Ali ako je netko izvrnute naravi, mora se pitati kako je do toga došlo. Jer mi sada izvrćemo prirodu.

Papa Franjo je to jako dobro napisao: "Zemlja nam je zajednički dom, ali ako ju sada iskvarimo, što će biti?" A tako je i s čovjekom ako ga iskvarimo. Ako se najedanput više ne zna raspoznati pravo dostojanstvo žene i pravo dostojanstvo muškarca...

* Što je za naše biskupe i mnoge vjernike tako opasno u međunarodnom dokumentu koji se zauzima za odlučniju i djelotvorniju zaštitu žena od nasilja?

- U Istanbulskoj konvenciji nije sve krivo, ali nam nikad nisu dali cijeli tekst da bi se moglo raspoznati što je doista krivo, a što je pravo.

Jasno je da se mora biti protiv nasilja u obitelji, protiv svakog grijeha ili protiv svakog nasilja, ali ne može se jednostavno obezvrijediti razlika između muža i žene. Žena ima svoje dostojanstvo,

muškarac ima svoje, i to poštivanje jednog i drugog dostojanstva - to mora biti. Bez toga ne može čovjek opstati. Niti priroda ne može opstati. To se mora poštivati.

Nekad su žene bile bolje vladarice od muškaraca, na primjer Marija Terezija. I danas može žena biti bolja - i zato žene moraju imati svoje dostojanstvo i sva prava, ali moraju poštivati svoj identitet. Ona je žena. A muškarac ima svoj identitet.

A ne da sada bude neka rodna izjednačenost. Kao "roditelj 1", "roditelj 2" itd. - to je iskrivljeno sve.

* Tko to gura? Kome to odgovara?

- Cijeli svijet ide u krivo. To je najgore. Jer sve se iskrivljuje. A što će iz toga biti? Evo sada cijele životinjske vrste izumiru, i na kraju i čovjek izumire. Kod nas u Hrvatskoj je 20 ili koliko već tisuća više umrlih nego rođenih, u godinu dana. I kamo idemo?

Sve se iskrivljuje. Zato se Crkva morala suprotstaviti tome, i kršćani imaju pravo da se suprotstave ratifikaciji takvih dokumenata. Te ratifikacije u cijelosti nije trebalo biti. Trebalo se priznati ono što je pozitivno, dostojanstvo žene, da se ne pravi nasilje na ženama, ali i da ne bude nasilja ni na muškarcima. Ni jedno ni drugo. Nego ljubav.

Ja kažem: čovjek je čovjeku dar, a ne vuk, kao što reče onaj filozof. To mora biti suvremena paradigma. Na to nas i papa Franjo potiče. To je i Kristov nauk, i nema drugog izlaza.

* Pojam rodne teorije i "rodne ideologije", kako je zovu protivnici Istanbulske konvencije, za Crkvu u Hrvata potpuno je neprihvatljiv. Kako to da ga, primjerice, Katolička crkva u Njemačkoj prihvaća? Kako to da je Istanbulska konvencija bez ikakvih prigovora Crkve glatko prihvaćena u parlamentu katoličke Italije?

- To znači da je iskrivljeno mišljenje i u dijelu katoličke javnosti. Zato nije najveće zlo ta ratifikacija, ako ju razlikujemo - nije, kažem, sve zlo u njoj, ima i puno dobrog. Zaštita žene od nasilja je dobro, i ono što je dobro to moramo štiti, i zato ratifikacija u tim nekim zemljama nije bila apsolutna nego djelomična.

I kod nas je trebalo napraviti razliku: mi priznajemo to što je tamo pozitivno i dobro, a drugo ne priznajemo. Dakle, nije sve pogrešno, ali nije niti sve dobro.

A ako se to uzme sve najedanput pa se izjednači i dobro i zlo, onda nismo na dobrom putu. Onda se mladi kvare, pogotovu ako to priđe u način odgoja i mišljenja.

Sjećam se, u ono vrijeme komunističko, sve do 1979., homoseksualizam je bio zabranjen i kažnjavao. A sad se homoseksualci reklamiraju. Njih ne treba progoniti, ja nisam ni za kakvo nasilje nad njima, ali - da se ne hvale, da se ne reklamiraju, da ne govore da je to normalno, kad nije normalno.

To su pogreške protiv kojih se smijemo boriti.

* Je li vrijeme da Crkva u Hrvatskoj brže, spremnije, otvorenije reagira kad se pojave sumnje da je neki svećenik spolno zlostavljao maloljetnika? U najnovije vrijeme bili smo svjedoci dva grozna slučaja, franjevca iz Splita i župnika s Hvara...

- To je veliko zlo. Ali toga je uvijek bilo, nažalost, samo što se nekad o tome nije toliko puno govorilo.

Crkva je tu sad jako stroga i ima pravo da bude stroga. Uvijek je bila stroga, samo se to nekad nije iznosilo u javnost. Takvih pogrešaka nažalost uvijek ima, ne samo kod svećenika nego daleko više kod različitih ljudi koji se bave odgojem mladih. Ali kad se to pojavi u Crkvi, onda je to senzacija.

Sad je postalo popularno svećenika tužiti. A pogotovu onda još i odštetu tražiti - a nema pravih dokaza. Ako netko nakon 20, 30 ili više godina tuži da ga je netko zlostavljao u mladosti, kakve dokaze ima?

To treba osuđivati i mi osuđujemo, i Crkva, ali problem je da li se to čini na pravedan ili nepravedan način. Onaj čovjek koji to priznaje, taj je i dobar čovjek jer priznaje svoj grijeh. I Bog će mu oprostiti. I ako treba, i pokoru treba činiti.

Jer čovjek mora priznati svoj grijeh. Zato ako neki svećenik prizna svoj grijeh, i spreman je za to i trpjeti, onda će mu Bog to uzeti za dobro - i on će se popraviti. Ali bi mu i ljudi morali oprostiti, a ne praviti iz njega nekakvu sramotu.

* Mislite li da će u bliskoj budućnosti postati normalno da se u i u našoj Crkvi biskupi, kad procijene da nisu na vrijeme reagirali na seksualne zločine u svećeničkim redovima, ponude ostavku Svetome Ocu, kao što su ovih dana učinili čileanski prelati?

- Dobro, to su malo iz protesta više učinili, ti čileanski biskupi, ali zato ih je Papa potaknuo da ostanu...

Korisno je da biskupi reagiraju, ali često je problem doći do prave istine. Ja samo kažem: teško je vjerovati ako netko nakon više desetaka godina tuži nekoga sada, a nema nikakav drugi dokaz, zato jer to nisu stvari koje bi se događale javno - tu mogu posrijedi biti i spletke kod kojih je jako teško razaznati, što je istina, a što nije.

Ali jasno je da Crkva to osuđuje, i to s pravom, i da mora biti stroga, ako je sigurna da je neki svećenik u tome pogriješio. I svećenici sami moraju priznati, ako su u tome pogriješili.

* Kako gledate na dvije najnovije referendumske inicijative katoličkih aktivista? Građanska inicijativa "Narod odlučuje" skuplja potpise za raspisivanje referenduma na kojem bi se, između ostaloga, odlučivalo i o ograničavanju prava zastupnika nacionalnih manjina u Saboru. Druga inicijativa – "Istina o Istanbulskoj" - traži poništenje ratifikacije Istanbulske konvencije.

- "Istina o Istanbulskoj" je dobra inicijativa, zato jer se to nije smjelo načiniti kao da se svi s time slažu. Pogotovu kad nam nisu u novinama niti nigdje drugdje objavili cijeli tekst. Nego su izvadili samo neke elemente, koji ljude zavaravaju.

A za ovo drugo, "Narod odlučuje" - tu doista treba promijeniti i Ustav i zakone, i izborni zakon, pa da se bira dobrog čovjeka, a ne stranku.

Ne da stranke ne bi postojale, stranke budu uvijek postojale, i neka postoje. Ali vidite što sada imamo: sada stranka s vrha odlučuje tko će doći na listu, a većina ljudi uopće ne pozna te ljude, ništa o njima ne zna. I onda biraš - koga? Kao da smo slijepci.

I onda se pribrajaju glasovi onih koji su dobili ispod 4 posto glasova, pribrajaju se velikima - no to je pogrešan zakon o izborima i pogrešan zakon o strankama.

I sada svaki koji se posvadi sa šefom, osniva svoju stranku - ja to zovem leaderski kompleks - pa imamo stranaka a da im ne znamo ni ime.

I sada mjesne zajednice, općine i županije uopće nisu predstavljene u Saboru - a mi bismo trebali birati osobe. Oni izbori iz 1990. bili su najpošteniji jer je svatko morao skupiti potpise da bi bio kandidat. Iako su stranke postojale.

Treba, dakle, birati čovjeka, a ne stranku. I zato bi sad trebalo promijeniti zakon o izborima, kao i Ustav. Da se bira dobre ljude, koje ćemo prepoznati, i koji će zastupati mjesne zajednice, općine i županije.

Previše je sada stranačke birokracije, i to treba promijeniti.

* Je li u redu da se pritom ograniče prava zastupnika nacionalnih manjina u Saboru?

- Kad bi bilo ovo mjesno više naglašeno, te mjesne zajednice, općine i županije, onda ne bi trebalo posebno birati neke nacionalne manjine, jer one sudjeluju u mjesnoj zajednici. To znači da se ne bira po nacionalnosti, nego se bira po ljudskom pravu. Po građanskom pravu.

Oni svi moraju biti izjednačeni - građani sa svim građanima. I onda bi to sasvim pravedno bilo. Nekada tih manjina nije kao takvih bilo, a ako su sada posebno odvojene manjine, pa druge, onda se događaju međusobne svađe.

* Prije nekoliko godina, upravo u vrijeme parlamentarnih izbora i žustre kampanje u kojoj su se desnica i ljevica međusobno nadglasavale u isticanju vlastitoga domoljublja, rekli ste da u Hrvatskoj vlada "domoljubna blokada duha". Postoji li i danas takva blokada?

- Još uvijek je - ali ne samo domoljubna neko i kojekakve druge blokade. Zato i ponavljam neprestano i to je ono najvažnije: da se građani, bez obzira na razlike, međusobno sporazumijevaju u istini, pravednosti i ljubavi, a ne da se jedni nadmeću nad drugima, da jedni druge omalovažavaju, vrijeđaju itd. Mi smo građani, ljudi koji smo po Božjem zakonu međusobno vezani, da pomožemo jedni druge.

* Prije možda tri ili četiri godine istupili ste, na Teološko-pastoralnom tjednu na Šalati, protiv uvođenja vjeronauka u javne, državne škole, jer da je to, kako rekoste, kontraproduktivno za Crkvu. Mislite li i danas tako?

- Da, to je i dalje tako. Nije trebalo uvesti vjeronauk u škole, nego su škole trebali dopustiti izbornim predmetima slobodno vrijeme da se vjeronauk može odvijati u crkvi. U crkvi, ne u školama. Sjećam se, u Ljubljani je jednom bila neka konferencija, i onda je biskup iz Graza rekao: "Nemojte s vjeronaukom ići u školu, mi imamo loše iskustvo!" I Njemačka ima loše iskustvo...

* Što je u tome loše?

- Loše je to što se vjeronauk svodi samo na znanje, a ne na vjeru. Jer vjeronauk je uvođenje u vjeru, a ne samo uvođenje u nekakvo znanje.

Ja nemam ništa protiv toga da tu bude i povijest različitih religija, ali čovjek mora biti vjernik, mora ući u vjeru. A to se ne uvodi. Sad imamo vjeroučitelja kojeg nikad ne vidiš na misi, ili rijetko kada.

Vidite, mi smo nekad imali i srednjoškolce i studente i sve druge za vjeronauk, a sad nemaš ni osnovnoškolca do kraja. Završi sv. potvrdu i više nikada neće doći na vjeronauk!

Dakle, nismo ništa dobili s vjeronaukom u školi. Mi smo prije imali više vjernika nego sada. U vrijeme komunizma smo imali više vjernika nego sada! - koliko god to sada nekima izgledalo smiješno...

* Mnogi su u zadnjih 10-15 godina pomalo zaboravili kardinala Kuharića, no Radio Marija u Hrvatskoj gotovo svakodnevno pušta između pojedinih emisija inserte iz njegovih govora i tako ga pomalo oživljava ili "rehabilitira", ta dako kažem...

- Ja to jako odobravam. Ja Kuharića smatram svetim čovjekom. Dugo sam godina s njim surađivao, dobro znam njegove propovijedi - i on je za mene svet, bez obzira na to hoće li jednom i službeno biti proglašen svetim ili ne.

On nije ni u čemu pretjerivao, i nije se miješao u politiku na vulgaran način. Sjećam se, jednom smo se u katedrali spremali za misu i onda su mu došli reći da predsjednik Tuđman čeka vani i da ga treba uvesti, a on je onda rekao: "Ako je vjernik, neka uđe!"

Kuharić nikoga nije htio preferirati, kao nekakvoga političara, nego vjernik je vjernik. I zato ja Kuharića smatram svetim čovjekom, makar to bude neke razljutilo...